

UDIO NEKOLICINE LIJEČNICA U NOVIJOJ POVIJESTI KOPRIVNIČKE MEDICINE

THE CONTRIBUTIONS OF SEVERAL PHYSICIANS TO THE RECENT HISTORY OF HEALTHCARE IN KOPRIVNICA

Sanja Švarc Janjanin

Opća bolnica »Dr. Tomislav Bardek«
Koprivnica

Primljeno/Received: 14. 10. 2007.

Prihvaćeno/Accepted: 07. 11. 2007.

Rad ima dvije pozitivne recenzije

Stručni rad

Professional paper

UDK/UDC 353 (497.5-3)

SAŽETAK

Nakon kraćeg uvoda o povijesti koprivničkog zdravstva, s posebnim osvrtom na važnost dr. M. Kasumovića i njegove univerzalnosti, tipične za ondašnji način rada u bolnicama, opisuje se početak osnivanja novih specijaliziranih bolničkih odjela, što je počelo dolaskom prvog kirurga dr. L. Juričića. U toj novoj eri posebno mjesto zauzelo je sedam liječnica, prvih specijalistica uže struke i osnivačica novih djelatnosti. Kronološki se opisuje njihov pionirski rad i velika važnost novih djelatnosti, vrlo bitnih za daljnji razvoj koprivničke medicine.

Ključne riječi: povijest koprivničke medicine, Dom narodnog zdravlja, Opća bolnica, Medicinski centar, specijalizirane djelatnosti, liječnice, važnost

Key words: history of healthcare in Koprivnica, Public Healthcare Centre, General Hospital, Healthcare Centre, specialised occupations, women physicians, significance

U novijoj povijesti koprivničkog zdravstva nekoliko je liječnica odigralo vrlo bitnu ulogu u razvoju koprivničke medicine. Bile su prve nositeljice nekih novoosnovanih specijaliziranih djelatnosti. Svoj pionirski rad obavljale su samozatajno, zauzimajući s vremenom važnu poziciju unutar same struke, a poznate su i bolesnicima kojima su služile.

Da bi se mogla shvatiti njihova važnost, potrebno je ukratko osvrnuti se na povijest koprivničkog zdravstva.

Prve početke koprivničkog zdravstva bilježimo već u 14. stoljeću,¹ no oni se odnose tek na pojavu prvih liječnika, dakle na pojedince. Tek od 1765. g. možemo pratiti razvoj zdravstvene službe u institucionalnom smislu, prateći prve pojave nekakve bolničke djelatnosti.² Još je važnija 1869. godina kada je Kraljevsko namjesničko vijeće dotadašnji hospital proglasilo Javnom

¹ U jednoj listini iz 1345. g. spominje se da se biskup Grgur utemeljio crkvu Sv. Ane i hospital (?) U povelji kralja Ludovika I. kojom je proglasio Koprivnicu slobodnim i kraljevskim gradom 1356. g. postoji poglavlje o odnosima liječnika i građana. U popisu župa 1501. g. spominje se »rector hospitalis Nicolaus«.

² G. 1765. spominje se da je hospital (ne zna se gdje je bio lociran) premješta u bivše vojno skladište »Domus annonarius« pokraj župne crkve.

bolnicom.³ Bitna je 1875. g. kada je sagrađena »nova« bolnica kojoj je 1894. dograđena još jedna zgrada. U tom je razdoblju posebno važna 1888. kada je na čelo bolnice došao dr. Niko Selak.⁴

Daljnji razvoj bolnice može se podijeliti na nekoliko etapa. Nakon toga početnog razdoblja slijedi epoha dr. Mirka Kasumovića, koji je vodio bolnicu punih 40 godina, tj. od 1900. do 1940.⁵

Potrebno je ukratko osvrnuti se na osnovne karakteristike rada u bolnici tijekom dr. Kasumovića. Bila je to univerzalnost liječnika, bez pojedinih specijalista. Kasumović i njegovi suradnici bavili su se, dakako u skladu s tadašnjim medicinskim saznanjima, jednako uspješno gotovo svim granama medicine. Osim što je bio ravnatelj, Kasumović je obavljao određene kirurške zahvate, rješavao hitne i traumatološke slučajeve, bavio se RTG dijagnostikom, rješavao kiruršku, internističku, pedijatrijsku, infektološku i porodničku kazuistiku. Bolnica je bila podijeljena na tri osnovna odjela: eksterni (kirurški), interni i kužni, ali sva tri je vodio Kasumović i bila su pod njegovom ingerencijom. Uza sav taj rad u bolnici, Kasumović je bio obljubljeni obiteljski liječnik, obavljao je i privatnu praksu te poslove gradskog fizika.

Sve je to potrajalo do 1940. g. kada nakon umirovljenja Kasumovića u Koprivnicu dolazi za ravnatelja prvi specijalist kirurg dr. Ladislav Juričić,⁶ a uskoro i prvi internist dr. Nikola Ivanović. Počinje nova era u razvoju bolnice, u kojoj se sada prvi put formiraju dva specijalizirana odjela - Juričić vodi kirurški odjel s rodilištem, a Ivanović interni odjel s »kužnim paviljonom«.

Slijedi ratno razdoblje, s privremenim odlaskom i Juričića i Ivanovića, koji se vraćaju 1945. g. Te godine formira se i novi pedijatrijski odjel s pedijatrom dr. Lukom Bezićem te 1952. prvi Plućni odjel s dr. Markom Pristerom.

Zaslugom bolnica se počinje razvijati multidisciplinarno, kao jedini mogući odgovor na sve veće izazove tadašnje medicinske svakidašnjice i upravo Juričić omogućuje niz novih specijalizacija.

Razdoblje dr. Juričića uspješno je završeno 1958. g. kada se integriraju Dom narodnog zdravlja i Opća bolnica u zdravstvenu ustanovu novog tipa, s integriranom medicinom - primarna, bolnička, preventivna i kurativna medicina sjedinjuju se u Zdravstveni (poslije Medicinski) centar, na čelu s dr. Stankom Vovkom, spec. pulmologom. Juričić ostaje voditelj Kirurškog odjela, a dotadašnji ravnatelj Doma zdravlja dr. Albert Heinrich preuzima vođenje Higijensko-epidemiološke djelatnosti.

Jedno od osnovnih programskih načela u novoj ustanovi bilo je formiranje daljnjih, novih odjela i omogućavanje novih specijalizacija.

I tako dolazimo do glavne teme današnjeg skupa. Naime, među mnogim novim specijalizacijama određeni se broj odnosi upravo na neke liječnice, koje su završivši specijalizaciju utemelji-

³ Nakon pojave dizenterije kod radnika koji su kod Koprivnice gradili prvu željezničku prugu, a bili su smješteni u hospital, Gradsko vijeće zamolilo je Kraljevsko namjesničko vijeće da taj hospital proglašava javnom bolnicom, što je slijedilo 26. veljače 1869. g.

⁴ Dr. Niko Selak (rođen u Dubrovniku 1862.) dolazi 1888. za ravnatelja koprivničke bolnice i svojim iznimnim sposobnostima reorganizira je te ona postaje jedna od najboljih bolnica u Hrvatskoj onog doba. Bavio se publicistikom, izdao nekoliko stručnih knjiga. Umro je od trbušnog tifusa 1891. g.

⁵ Dr. Mirko Kasumović (rođen u Slunju 1872.) diplomirao je u Beču, radio je kraće vrijeme u Zagrebu, Brdovcu i Savskom Marofu, odakle je 1900. došao u Koprivnicu za ravnatelja bolnice. U vrijeme Kasumovića sagrađen je »kužni paviljon«, uvodi se plinska rasvjeta, nabavlja prvi dezinfektor, prvi autoklavni sterilizator, izgrađuje se mrtvačnica, operacijski trakt, nabavljen je prvi RTG aparat, uvedeno centralno grijanje, park i dr.

⁶ Dr. Ladilav Juričić rođen je u Delnicama 1899., diplomirao je u Zagrebu, gdje je u Bolnici milosrdnih sestara postao primarijus. Nakon umirovljenja 1970. odlazi u Zagreb gdje je umro 1990.

le nove djelatnosti ili su već postojeće unaprijedile svojim novim specijaliziranim znanjem i tako omogućile razvoj zdravstvene službe i uopće koprivničke medicine. Time su zaslužile da se na njih, u sklopu današnje teme, ukratko, kronološki osvrnemo.

Zdravstvena zaštita školske djece ima u našem kraju dugogodišnju tradiciju. Prva školska poliklinika osnovana je još daleke 1928. g.⁷ Nakon Drugoga svjetskog rata nastavljen je rad ambulante za školsku djecu u sastavu Zdravstvene stanice, zatim u Domu narodnog zdravlja te poslije i Medicinskog centra. Tijekom cijelog tog razdoblja ambulantu je vodio jedan liječnik opće medicine, baveći se uglavnom kurativnim, a samo u manjem opsegu i preventivnim aktivnostima (cijepljenje, sistematski pregledi).

U međuvremenu, u skladu sa suvremenim razvojem medicinske prakse, pojavljuje se novi oblik zdravstvene djelatnosti, školska medicina, te i specijalizacija iz te nove grane. Shvaćajući njezinu važnost, Dom narodnog zdravlja upućuje na specijalizaciju iz školske medicine dr. **Slavu Švarc Jambrešić**,⁸ koju uspješno završava 1960. kao prva specijalistica te struke. Odmah nakon dolaska, umjesto dosadašnje školske ambulante, dr. Švarc utemeljuje novu Djelatnost za zdravstvenu zaštitu školske djece i omladine. Uskoro, zaposlivši još jednu liječnicu, organizira posebnu ambulantu za bolesnu i posebnu za zdravu djecu, dajući prednost svim preventivnim aktivnostima. Uspostavlja vrlo konstruktivnu suradnju sa svim školama u gradu, s organizacijom Crvenog križa, socijalnom službom i posebno s roditeljima. Obilaze se redovito sve škole, drže predavanja đacima, nastavnicima i roditeljima.

Uskoro unutar službe formira i poseban Stomatološki odjel, u početku s jednim stomatologom, a poslije uz posebnu specijalizaciju iz pedontologije ukupno njih 3.⁹ Istodobno, još dvije liječnice završavaju specijalizaciju iz školske medicine,¹⁰ zapošljava se logoped, psiholog, određeni broj medicinskih sestara, laboranata i asistenata. Osniva se i posebna ortodontska stomatološka služba, s prvim specijalistom ortodontom, a uz njih i poseban zubotehnički laboratorij.¹¹

Kurativni dio rada karakterizira uska stručna suradnja s pedijatrijskom, internističkom i drugim službama.

Koprivnička školska medicina svrstala se među rijetke u Hrvatskoj s takvom kadrovskom strukturom.

Od 1989. g. dr. Slava Švarc je u mirovini.

Zubozdravstvena zaštita ima također dugu povijest, možemo je pratiti sve od 1913. g. Obavljali su je zubari dentisti s ograničenom stručnom izobrazbom (pretežito bivši tehničari s određenim tečajevima) ili neki od liječnika opće prakse koji su se opredijelili za zubnu zaštitu.¹² Poslije Drugoga svjetskog rata, u sklopu Doma narodnog zdravlja, postojala je zubna ambulanta s dva dentista i skromnim laboratorijem s jednim zubnim tehničarem.

⁷ Školska poliklinika osnovana 1928. g. bila je smještena u podrumu tadašnje gimnazije. Bila je to prva javna zdravstvena ustanova. Radila je na načelima koja je postavio prof. dr. A. Štampar. Uz kurativni dio, provodili su se i prvi sistematski pregledi. Poliklinikom je rukovodio dr. Vlado Halavanja, liječnik opće medicine.

⁸ Dr. Slava Švarc-Jambrešić, rođena 1926. u Đelekovcu, diplomirala je u Zagrebu 1952., nakon pripravničkog staža radi kao liječnica opće prakse u Brinju, nakon toga u Drnju, a zatim odlazi na specijalizaciju iz školske medicine.

⁹ Dr. Željko Rac, dr. Pavao Mađerić i dr. Nada Flis Šešić.

¹⁰ Dr. Marija Pavlović Jerčinović i dr. Branka Erdelji Štivić.

¹¹ Dr. Dunja Pleše, prvi ortodont.

¹² Prvi dentista u Koprivnici bio je Beno Klobučar (bivši šef policije!), a od liječnika opće medicine koji su se posvetili zubarstvu spominjem dr. Mirka Lendvaja, dr. Leona Jansona i dr. Slavka Hirschlera.

Takva je služba funkcionirala sve do 1960. g., kada u Koprivnicu dolazi prvi školovani doktor stomatologije **Dunja Pleše**,¹³ koja odmah preuzima dužnost rukovoditelja novoformirane Djelatnosti za zubnu zaštitu. Problem neadekvatnog prostora rješava se tada jedino mogućim načinom, gradnjom montažnog objekta u krugu bolnice, s dovoljnim brojem zubnih ordinacija i prostora za zubni laboratorij. Slijedi zapošljavanje novih stomatologa (i omogućavanje doškoloavanja) i tako omogućuje proširenje dijapazona usluga, kako u konzervativnoj tako i u protetičkoj praksi. No dr. Pleše time se ne zadovoljava, nego na njezino inzistiranje slijede prve specijalizacije iz stomatologije.¹⁴

G. 1971. dr. Pleše odlazi na specijalizaciju iz ortodoncije, koju kao prvi specijalist završava 1974. i prelazi na rad u novoosnovanu Ortodontsku službu unutar Djelatnosti za školsku djecu i omladinu, a dužnost rukovoditelja stomatološke službe, kadrovski i organizacijski potpuno sređenu, predaje dr. Branku Gruengoldu.

Velike su zasluge dr. D. Pleše koja je kao prvi školovani doktor stomatologije uspjela unaprijediti zubnu službu i omogućiti njezin puni stručni razvoj.

G. 1997. odlazi u mirovinu.

Klinička laboratorijska djelatnost u sasvim skromnim okvirima pojavljuje se tek 1945. g. dolaskom prvog internista u Koprivnicu. Tijekom vremena taj se laboratorij proširuje na još jednu prostoriju s još jednom laboranticom, no program pretraga i dalje je veoma skroman, a obrađivao se samo mali broj bolesnika iz bolnice, pretežito s Internog odjela.

Nakon formiranja Medicinskog centra i osnivanjem novih specijaliziranih djelatnosti laboratorijska služba onemogućavala je bilo kakav stručniji razvoj bolnice. Novi specijalisti tražili su adekvatnu pratnju i nove dijagnostičke pretrage.

Mlada liječnica dr. **Neda Dubravec**¹⁵ odlučila se posvetiti laboratorijskoj djelatnosti te nakon jednogodišnjeg doškoloavanja i usavršavanja 1962. g. osniva zasebnu Laboratorijsku djelatnost, preseljava laboratorij s Internog odjela u zasebne prostorije u krugu bolnice, nabavlja novu opremu, upošljava niz novih laboranata, a raspon usluga proširuje u skladu sa sve većim zahtjevima bolničkih odjela. Istodobno, preuzima i obradu izvanbolničkih pacijenata. Sve stručne i organizacijske poslove rješavala je na sveopće zadovoljstvo, pretvorivši mali, posve skromni laboratorij u, za ono vrijeme, razvijenu prateću službu za sve potrebe ondašnje zdravstvene službe te tako omogućila daljnji razvoj i napredak koprivničke medicine. Bez laboratorijske službe to bi bilo nemoguće i u tome je velika zasluga dr. Dubravec, koja 1981. g. odlazi u mirovinu i predaje rukovodeće mjesto prvom dipl. ing., spec. med. biokemije Željku Sinjeriju.

Jedna posve nova, iznimno važna grana medicine, oftalmologija (bolesti očiju), nije u Koprivnici postojala sve do 1967. g., kada dr. **Nada Vandraček-Jambreušić**¹⁶ završava specijalizaciju iz oftalmologije, kao prva specijalistica te grane medicine u Koprivnici. Zbog važnosti te službe (podsjećam da su Podravina i susjedno Međimurje bili endemsko žarište trahoma) iste godine osniva prvu Očnu ambulantu, a uskoro i prvi Očni bolnički odjel u tada novosagrađenoj zgradi Plućnog odjela. Zauzima se odmah za potreban broj medicinskih sestara, a na njezino inzistiranje

¹³ Dr. Dunja Pleše, rođena u Božjakovini 1936. g., diplomirala je na Stomatološkom fakultetu u Zagrebu te se odmah zaposlila u Koprivnici kao prvi stomatolog.

¹⁴ Dr. Katarina Matoničkin, spec. protetičar, dr. Đurđa Mrknjić, spec. bolesti usta, i dr. Branko Cindori, spec. oralne kirurgije.

¹⁵ Dr. Neda Dubravec Maras, rođena 1928. u Đurđevcu, 1959. diplomirala je u Zagrebu, odmah se zaposlila u Koprivnici i nakon pripravničkog staža obavila u Zagrebu dodatno usavršavanje iz kliničke biokemije.

¹⁶ Dr. Nada Vandraček Jambreušić, rođena u Subotici 1932., diplomirala je 1957. u Zagrebu, prije specijalizacije iz oftalmologije radila neko vrijeme kao sekundarna liječnica na kirurgiji.

služba se s vremenom popunjava novim liječničkim specijalističkim kadrom.¹⁷ Iako je u početku bila posve sama, velikom angažiranošću i marljivošću uspijeva uz ambulantni rad i konzervativni način liječenja očnih bolesnika početi i s prvim operativnim zahvatima, u veoma teškim okolnostima i bez prave i primjerene opreme. Tako spominjem da je već prve godine rada bolničkog odjela obavila 82 očne operacije, od čega i prvu 31 operaciju mrena, proširujući stalno operativni program novim vrstama operacija.

Svojim visokostručnim i organizacijskim sposobnostima Djelatnost za očne bolesti postaje uskoro jedan od najbolje organiziranih i vođenih, koji se nadalje popunjava sve sofisticiranijom opremom (operacijski mikroskop i sl.), a isto tako i potrebnim kadrovima.

G. 1993. dr. N. Vondraček odlazi u mirovinu.

Mikrobiologija kao zasebna grana medicine nije u Koprivnici postojala sve do 1968. godine, ako zanemarimo posve skromni laboratorij s jednim priučenim laborantom u Domu zdravlja. Te je godine, 1968., dr. **Lea Globan-Femec**¹⁸ završila specijalizaciju kao prvi mikrobiolog te odmah počela s osnivanjem Mikrobiološke djelatnosti u jednom krilu tadašnjeg Doma zdravlja. U početku radeći gotovo sama, bez potrebnog kadra i uz najminimalniju opremu, uvodi ipak niz novih pretraga koje se do tada nisu mogle raditi. Brine se za nabavu najpotrebnije opreme, zapošljava nove stručne kadrove, dvije liječnice¹⁹ koje uskoro također završavaju specijalizaciju iz mikrobiologije, određeni broj laboranata i vrlo brzo zadovoljava najnužnije potrebe mnogih bolničkih odjela. Razvija kliničku mikrobiologiju, uvodi razne brisove, parazitološke pretrage, dijagnostiku crijevnih bolesti, aerobne i anaerobne izolacije mikroorganizama, pretragu vode i živežnih namirnica i hrane, pretragu likvora itd., a za potrebe izvanbolničkih djelatnosti određene pretrage za potrebe sanitarne inspekcije i higijensko-epidemiološke službe. Vrlo aktivno surađuje gotovo sa svim odjelima, posebice s Infektološkim. Gotovo je nemoguće zamisliti daljnji napredak zdravstvene službe bez mikrobiološkog laboratorija koji je Globan-Femec intenzivno razvijala.

Uz to, veoma aktivno sudjeluje u stručnom radu Hrvatskoga liječničkog zbora, raznim simpozijima i kongresima, objavljujući u stručnim časopisima svoja iskustva. Zbog takve aktivnosti 1981. dodijeljena joj je titula primarijusa kao prvoj liječnici s ovoga prostora.

Od 1993. g. je u mirovini.

»Kužni paviljon« sagrađen je 1909. u vrijeme dr. Kasumovića zbog velikih potreba. Bilo je to vrijeme karakteristično po mnogobrojnim i čestim zaraznim bolestima. Spominjem one najvažnije: tetanus, antraks, erizipel, sve vrste tifusa, dizenterija, difterija, šarlah. Kao što je već spomenuto, »kužni paviljon« vodio je Kasumović, a poslije, od 1940., internist Ivanović.

Iako se tijekom vremena patološka slika u odnosu na neke zarazne bolesti mijenjala, još je problem zaraznih bolesti bio dominantan, što je uvjetovalo da se i taj dio medicinske prakse pokrije specijaliziranim kadrom. G. 1971. specijalizaciju iz infektologije završava dr. **Ljiljana Mišić-Majerus**.²⁰ Kao prvi školovani infektolog odmah preuzima rukovođenje »kužnim paviljonom« te uskoro, bez obzira na neprimjerene prostorije, od kužnog paviljona ostaje samo povijesna reminiscencija. Mišić-Majerus od »kužnog paviljona« uspijeva načiniti moderan zarazni odjel, a 1972. g. otvara i infektološku ambulantu. Bori se još s nekim od »klasičnih« zaraznih bolesti, koje dijelom i njezinom zaslugom eradiciira. Istodobno, susreće se novim oblicima i vr-

¹⁷ Dr. Ljubica Pavlović Koprić i dr. Tigrena Csik.

¹⁸ Dr. Lea Globan-Femec, rođena 1928. u Zagrebu, diplomirala je 1954. u Zagrebu, prije specijalizacije iz mikrobiologije radila kao liječnica opće medicine u Rasinji. G. 1964. završila poslijediplomski studij iz mikrobiologije.

¹⁹ Ing. biologije Jelica Horvat te specijalistice dr. Vlatka Janeš Poje i dr. Vesna Turek Dulikravić.

²⁰ Dr. Ljiljana Mišić-Majerus, rođena u Banjoj Luci 1939., diplomirala je u Zagrebu 1964., obavlja pripravnički staž u Koprivnici, odakle je počela specijalizaciju iz infektologije.

stama zaraznih bolesti koje do tada nisu u našem kraju bile dijagnosticirane (razne vrste meningoencefalitisa, epidemija hepatitis i dr.). Uspostavlja moderne dijagnostičke postupke (u suradnji s mikrobiološkim laboratorijem), uz moderno liječenje uvodi kod nekih bolesti i cijepljenje (krpeljni meningitis, hepatitis B kod zdravstvenog osoblja).

U međuvremenu služba se popunjava još jednom, drugom, a uskoro i trećom infektologijom.²¹

Mišić-Majerus kao iskusni kliničar postaje nositelj određenih stručnih aktivnosti važnih za cijelu ustanovu. Tako osniva posebnu Komisiju za hospitalne infekcije, postaje referentna stručnjakinja za pravilno korištenje antibiotika, uključivši se tako u stručni rad gotovo svih odjela.

Posebno se ističe aktivnim sudjelovanjem na brojnim simpozijima i kongresima, surađuje u mnogim časopisima. Za takav rad dodijeljena joj je titula primarijusa 1984. Na njezinu inicijativu Hrvatsko infektološko društvo HLZ-a u dva je navrata organiziralo republički skup svih infektologa u Koprivnici (1975. i 1992.).

Od 2004. g. je u mirovini.

Dolaskom dr. Juričića u Koprivnicu i njegovom modernizacijom bolnice i uvođenjem suvremenije obrade bolesnika pojavljuje se problem transfuzije krvi.²² Svjestan, međutim, činjenica da metoda direktnog davanja krvi ne može više zadovoljiti sve veće potrebe u liječenju prije svega hemoragičnog i traumatološkog šoka, ali i potrebu uključivanja davanja krvi i tijekom većih operacijskih zahvata, 1955. g. Juričić u sklopu svog odjela osniva prvi Kabinet za transfuziju.²³

U početku rada kabineta obrada krvi, pretežito iz kruga obitelji bolesnika, bila je veoma skromna, svodila se samo na određivanje ABO sistema, bez dodatnih pretraga (samo se testiralo na sifilis), što je donekle ograničavalo širu primjenu davanja krvi, za koju su sve veće zanimanje pokazivali i drugi odjeli, a ne samo kirurgija.

Zbog toga se na specijalizaciju iz transfuziologije upućuje dr. **Ljiljana Šajatović-Ivanković**,²⁴ koja 1979. g. preuzima dotadašnji Kabinet i utemeljuje novu djelatnost za transfuziju krvi. Uvodi niz novih testiranja krvi, obavezno testiranje na hepatitis B i C, HIV I, HIV II i niz drugih testova.

Služba se popunjava novim kadrovima, liječnicom iz transfuziologije²⁵ te posebno osposobljenim sestrama, što je omogućilo da se u transfuziološkom laboratoriju obavljaju gotovo svi krvni pripravci: puna krv, svježa krv, koncentracija eritrocita, isprani eritrociti, koncentracija trombocita, trombocitna plazma i dr., što je sve omogućilo vrlo široku primjenu krvi kod niza bolesti.

Ono što treba posebno istaknuti jest organizacija prikupljanja krvi, što odmah nakon dolaska dr. Šajatović uspostavlja preko vrlo konstruktivne suradnje s Gradskim Crvenim križem. Prikupljanje krvi prelazi s obiteljskih na dobrovoljne davatelje, koji se okupljaju u mnogim radnim sredinama, kao i na selu, u Društva dobrovoljnih davatelja. Dr. Šajatović, kao nositeljica takva načina rada, već 1980. g. preuzima dužnost predsjednika novoosnovanog Savjeta društava dobrovoljnih davatelja krvi. Takav način rada, takva uska suradnja dr. Šajatović i Crvenog križa, uz

²¹ Dr. Nevenka Bujčić i dr. Vesna Mađarić.

²² Bila su to prva nastojanja da se krv primijeni u terapijske svrhe, tada još jedino tzv. direktnim davanjem, od davatelja primaocu, relativno kompliciranim zahvatom transplantacije tekućeg tkiva, pa se i to primjenjivalo rijetko.

²³ Kabinet su vodili liječnici sekundarci s kirurškog odjela sve do 1965., kada se osniva zaseban Kabinet za transfuziju krvi, uz rukovođenje sekundarne liječnice Internim odjelom dr. Stanke List.

²⁴ Dr. Ljiljana Šajatović Ivanković, rođena 1948. u Koprivnici, diplomirala je 1973. u Zagrebu, nakon pripravničkog staža odlazi na specijalizaciju iz transfuziologije.

²⁵ Dr. Jadranka Gudek.

njezin stručni rad u laboratoriju, omogućili su da Koprivnici nikada nije ponestalo određenih zaliha krvi, nego je, dapače, Koprivnica mnogo puta bila izvor krvi i za neka druga područja.

Dr. Šajatović još uspješno obavlja dužnost rukovoditelja Djelatnosti za transfuziju krvi.

Dermatovenerologija je specijalizirana djelatnost, koje u našoj sredini nije bilo sve do 1980. g., zbog čega su mnogi bolesnici morali koristiti usluge zagrebačkih ustanova. Nakon završene specijalizacije, 1980. kao prva liječnica te struke dr. **Vera Knežević**²⁶ osniva Djelatnost za dermatovenerologiju u sastavu Medicinskog centra, djelujući kao polikliničko-konzilijarna služba, vodeći brigu za bolesnike oboljele od različitih bolesti kože i spolno prenosivih bolesti. Osim dijagnostike i terapije, nastoji uvijek što je više moguće raditi i na prevenciji bolesti, edukaciji bolesnika i njihovih obitelji, održavajući predavanja na radiopostajama, kao i u sklopu Lige protiv raka.

Posebnu pozornost posvećuje uvođenju novih dijagnostičkih postupaka kao što su pregledi mikroskopskih preparata, dermatoskopski pregledi svih pigmentiranih lezija kože, radi što ranije dijagnostike malignoma kože. Isto tako treba spomenuti da od početka u ambulanti provodi krioterapiju (Co2 ili N2) benignih tumora kože te različite manje zahvate, ekskohlaciju, elektrokoagulaciju, biopsiju kože i sl. Uz svakodnevni rad stručno se usavršava na različitim simpozijima, kongresima i tečajevima te aktivno sudjeluje kao koautor u mnogobrojnim člancima publiciranih u Acta dermatovenerologica Croatica.

Uz svoj stručni rad, dr. Knežević posebno se istaknula slikarskim umijećem te nakon dolaska u Koprivnicu pokreće inicijativu za osnivanjem posebnog Likovnog društva u sklopu HLZ-a, podružnice Koprivnica, koje je počelo djelovati 1983. g. Dr. Knežević nekoliko je godina bila predsjednica društva. Svojim iznimnim slikarskim talentom aktivno sudjeluje u mnogobrojnim izložbama Likovnog društva, koje je vrlo aktivno sve vrijeme od njezina osnivanja do danas.

Dr. Vera Knežević i danas vodi dermatovenerološku ambulantu kao prva i jedina specijalistica te grane medicine.

Na kraju ovog osvrtu želim naglasiti da su sve navedene liječnice odigrale veoma važnu ulogu, i u razvoju svoje specijalnosti i općenito u razvoju cjelokupne koprivničke medicine.

Sve su bile aktivne članice Hrvatskoga liječničkog zbora, podružnice u Koprivnici, a u određenim mandatima i predsjednice podružnice (dr. Slava Švarc Jambrešić 1968., dr. Ljiljana Mišić Majerus 1982.-«84., a 1977. bila je i članica Upravnog odbora Infektološke sekcije HLZ-a).

Svojom aktivnošću pridružuju se tako onim mnogobrojnim ženama važnima za opći napredak našega grada i kraja.

IZVORI I LITERATURA:

Švarc, Krešimir: Od nekadašnjeg hospitala do današnje bolnice, u: Koprivnički liječnički zbornik, Koprivnica, 1973.

Švarc Janjanin, Sanja: Zdravstvo i zdravstvene prilike u Koprivnici do 1918., u: Podravski zbornik, Koprivnica 1989.

Švarc, Krešimir: O koprivničkoj bolnici u vrijeme dr. Mirka Kasumovića, u: Podravski zbornik, Koprivnica 1992.

Spomenica o pedesetoj obljetnici Hrvatskog liječničkog zbora, Podružnice Koprivnica, Koprivnica, 2003.

Mišić Majerus, Ljiljana i Bujić, Nevenka: Od nekadašnjeg hospitala, prvih izvješća o zaraznim bolestima, kužnom paviljonu, do modernog odjela za zarazne bolesti, u: Infektološki glasnik 4, Zagreb, 2003.

²⁶ Dr. Vera Knežević, rođena 1948. u Herešinu, diplomirala je 1973. u Zagrebu, a od 1974. do 1977. radi kao sekundarna liječnica na Odjelu za zarazne bolesti. G. 1977. odlazi na specijalizaciju dermatovenerologije u Zagreb.

SUMMARY

Following a short introduction to the history of healthcare in Koprivnica, with a particular focus on the significance of Dr. M. Kasumović and his universality - typical of the method of work in hospitals at the time - a description is given of the founding of new specialised hospital departments, initiated with the arrival of the first surgeon in the person of Dr. L. Jurčić. A special place in this new era belongs to a series of seven women physicians - the first specialists and founders of new activities. Their pioneering work and the great significance of their activity to the further development of healthcare in Koprivnica is described chronologically.